

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قصص در قانون ایران

مؤلفان: بهاره مولایی - زهرا مرادی

ویراستار: امیرحسین قربانی

سرشناسه	مولایی - بهاره، ۱۳۷۰
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	قصاص در قانون ایران
مشخصات نشر	تهران: کتاب آوا، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۲۳۸ صفحه
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۱۷۲-۷ ریان ۱۰۰۰۰۰۰
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	قصاص (فقه)
موضوع	حقوق جزا - ایران
شماره افزود	مرادی، زهرا، ۱۳۷۲ -
شماره افزود	قربانی، امیرحسین، ۱۳۷۲، ویراستار
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۴ ق۷۴۵۳:۴۷ KMHT
رده‌بندی دیوکی	۲۴۵۵۵۰۷۷
شماره کتابشناسی ملی	۳۸۹۹۶۲۲

قصاص در قانون ایران

انتشارات کتاب آوا

مؤلفان:	بهاره مولایی - زهرا مرادی
ناشر:	کتاب آوا
ویراستار	امیرحسین قربانی
چاپ و صحافی	آوا
نوبت چاپ	اولی ۱۳۹۴
شمارگان	۱۰۰۰
قیمت	۱۰۰۰۰۰ ریال
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۱۷۲-۷

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۳ فروردین، بن بست حقیقت، پلاک ۴، واحد ۴، کتاب آوا
شماره‌های تماس: ۶۶۹۷۶۶۵، ۶۶۹۷۴۱۳۰، ۶۶۶۰۷۹۹۳ www.avabook.com

نشانی فروشگاه: اسلام‌شهر، خیابان صیاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد اسلامی، جنب دادگستری
تلفن: ۵۶۳۵۲۶۵۱
::: کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات کتاب آوا محفوظ است. :::

پیشگفتار

مجازات قصاص از موضوعات مهم و از مجازات‌های اصلی تعیین شده در قانون مجازات اسلامی است. در این کتاب که بیش روی خوانندگان قرار گرفته است، سعی بر این شده تا به صورت کلی و اساسی به بررسی موضوع قصاص پرداخته شود. این کتاب دربردارنده‌ی مباحثی همچون تاریخچه‌ی قصاص، قصاص عضو، قصاص نفس، شرایط اجرای قصاص و ... می‌باشد. با یاری پروردگار بی‌همتا امیدواریم که این کتاب اطلاعات مفید و کاربردی در اختیار خوانندگان به خصوص دانشجویان رشته حقوق قرار دهد. به این کتاب همچنین کتاب سوم قانون مجازات اسلامی (قصاص) ضمیمه شده است تا

دسترسی به قوانین مربوط به این کتاب و مطالعه و بررسی آن
برای خوانندگان آسان‌تر گردد.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم از زحمات فراوان و کوشش‌های
بی‌دریغ آقای امیرحسین قربانی کمال تشکر را داشته باشیم و از
پروردگار بی‌همتا توفیق روز افزون ایشان را خواستاریم .

بهاره مولایی- زهرا مرادی

بهار ۱۳۹۴

مقدمه

پروردگار متعال انسان را موجودی آزاد و دارای اراده و اختیار آفریده است. هر عملی که مغایر با شأن و جایگاه والای انسان باشد، زشت و ناپسند محسوب می‌گردد. ارتکاب قتل و آسیب رساندن به دیگران در طول تاریخ و در تمام ادیان الهی، عملی زشت و ناپسند شمرده شده و همواره برای مجرمین مجازات‌های مختلفی در نظر گرفته شده است. آسیب‌های جسمانی می‌تواند موجب از کار افتادگی و یا حتی مرگ مجنی‌علیه گردد. به همین دلیل در ادوار مختلف زندگی بشر با جرم قتل و به طور کلی ابراد صدمات بدنی برخورد‌های انتقامی صورت گرفته تا بخشی از درد و رنج مجنی‌علیه یا بازماندگان وی فروکش نماید.

در دوران انتقام خصوصی که ساز و کار قضایی مشخصی وجود نداشت، انتقام گرفتن از مجرم به خصوص در جرایمی همچون قتل یا ایراد نقص عضو جنبه‌ی قبیله‌ای پیدا می‌کرد و غالباً بین جرم ارتكابی و مجازات آن هیچ تناسبی وجود نداشت. به تدریج و با پیشرفت علم و تمدن، حکومت‌ها برای ایجاد نظم در جوامع خود اقدام به تأسیس دادگستری به منظور برقراری نظم و امنیت نمودند تا هم از هرج و مرج و بی‌نظمی‌ها جلوگیری شود و هم مجازات‌ها به صورت عادلانه به اجرا درآید. برخورد جوامع با جرم قتل و ایراد آسیب‌های جسمانی سیر تکاملی داشته و امروزه به عنوان بخشی از جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص محسوب می‌گردد. نکته حائز اهمیت تعیین نوع مجازات و برخورد با این جرایم است که همواره محل اختلاف بین حقوق‌دانان مکاتب مختلف بوده، ولی این اتفاق نظر وجود دارد که در مورد جرم قتل و ایراد آسیب‌های جسمانی باید برخورد قاطع با مجرمین صورت گیرد. زیرا این جرایم نه تنها حق طبیعی حیات و سلامتی که گرانبهاترین نعمت‌های خدادادی است را از انسان سلب می‌کند، بلکه موجبات تشویش اذهان عمومی و تألم خاطر افراد جامعه نیز می‌گردد.

دین مبین اسلام در تمام ابعاد قانونگذاری خود، رعایت عدالت و انصاف را نموده و همواره بر اصل شخصی بودن مجازات‌ها تأکید ویژه‌ای داشته است. قصاص به عنوان یک واحد تأسیسی توسط دین اسلام مجازاتی عادلانه و منصفانه به نظر می‌رسد. در واقع اسلام با تأسیس قصاص به عنوان مجازات قتل نفس و ایراد صدمات بدنی، اهداف عالی و مهمی را مدنظر داشته است. قتل به عنوان شدیدترین و خطرناک‌ترین جرمی که ممکن است یک فرد مرتکب آن شود، می‌تواند آسیب‌های جدی به جامعه و روح عدالت‌خواه انسان‌ها بزند. به همین دلیل دین اسلام، قصاص را به عنوان بهترین و عادلانه‌ترین مجازات در مورد قتل نفس و آسیب‌های جسمانی در نظر گرفته که بی‌تردید موجب ایجاد نظم در جامعه و همچنین تسلی خاطر مجنی‌علیه و یا بازماندگان وی می‌شود. در قانون ایران که برگرفته از تعالیم و رهنمودهای ارزشمند اسلامی است، قصاص به عنوان یکی از مجازات‌های اصلی در نظر گرفته شده و کتاب سوم قانون مجازات اسلامی به این بحث اختصاص یافته است. قصاص بر دو نوع است:

قصاص نفس و قصاص عضو که هر کدام شرایط و ضوابط خاص خود را دارند. در این کتاب سعی بر آن شده تا به صورت تخصصی و تفصیلی به بررسی مجازات قصاص در حقوق ایران پرداخته شود. امید است این کتاب راهگشا و راهنمای مناسبی برای همگان باشد و بتواند گامی مؤثر در اعتلای سطح علمی و اطلاعات حقوقی جامعه بردارد.

در پایان بر خود لازم می‌دانیم که از رهنمودهای ارزشمند جناب آقای دکتر علیرضا شکر بیگی کمال قدردانی را داشته باشیم و برای ایشان از درگاه پروردگار بی همتا سلامتی و موفقیت روز افزون را آرزو مندیم.

بهاره مولایی - زهرا مرادی

بهار ۱۳۹۴

فهرست مطالب

۱۵	فصل اول: کلیات
۱۵	 اقسام و تعاریف جنایات
۱۵	 اول: جنایت عمد
۱۶	 دوم: جنایت شبه عمد
۱۷	 خطای محض
۱۹	 عناصر تشکیل دهنده قتل عمد
۱۹	 ۱- عنصر قانونی
۲۱	 ۲- عنصر مادی
۲۲	 ۳- عنصر معنوی
۲۳	 شرایط عمومی قصاص
۲۴	 ۱- تساوی در دین
۲۶	 ۲- فقدان رابطه ی پدری
۲۷	 ۳- تساوی در عقل
۲۸	 صاحب حق قصاص
۳۲	 حقوق و وظایف صاحبان حق قصاص
۳۲	 لزوم تأخر قصاص بر وقوع جنایت
۳۳	 شرکت در جنایت و تأثیر آن در قصاص

۳۶	اشکال ارتکاب جنایت
۳۸	گفتار نخست- مباشرت
۳۸	گفتار دوم- تسبیب
۴۰	گفتار سوم- اجتماع مباشرت و تسبیب
۴۵	گفتار چهارم- رابطه سببیت در جنایات
۵۳	فصل دوم: قصاص نفس
۵۵	گفتار نخست
۵۶	گفتار دوم
۵۸	گفتار سوم
۶۰	گفتار چهارم
۶۷	گفتار پنجم
۷۲	گفتار ششم
۷۴	گفتار هفتم
۷۹	فصل سوم: قصاص عضو
۸۰	شرایط قصاص عضو
۸۰	۱- تساوی در محل عضو
۸۲	۲- تساوی در مقدار عضو
۸۳	۳- تساوی در سلامت و کامل بودن عضو
۸۸	۴- تساوی در اصلی بودن عضو
۸۸	۵- عدم تلف جانی یا صدمه به عضو دیگر
۸۹	۶- قصاص منافع عضو
۹۱	شرایط خاص قصاص بعضی از اعضاء
۹۱	۱- چشم

۹۲	۲-دندان
۹۶	۳-گوش
۹۷	موجبات قصاص عضو
۱۰۳	فصل چهارم: ادله‌ی اثبات جرایم مستوجب قصاص
۱۰۳	راههای اثبات جنایت
۱۰۴	مبحث اول: اقرار
۱۱۰	مبحث دوم: شهادت
۱۱۲	مبحث سوم: علم قاضی
۱۱۴	مبحث چهارم: قسامه
۱۱۶	سابقه
۱۱۷	شرایط تحقق لوث
۱۱۸	موارد اجرای قسامه در قتل و جرح و تفاوت های آنها
۱۱۹	۱- از لحاظ تعداد سوگند
۱۲۰	۲- از لحاظ تکرار سوگند
۱۲۳	۳- از حیث اثبات قصاص
۱۲۴	۴- از لحاظ تفاوت بین جنایات عمدی و غیر عمدی
۱۲۴	شرایط سوگند
۱۲۶	شرایط مدعی و سوگند خورندگان
۱۲۶	۱- شرایط مدعی
۱۲۷	۲- شرایط سوگند خورندگان
۱۲۸	رد قسامه به مدعی علیه (منهم)
۱۲۹	بی آمدهای اجرا یا عدم اجرای قسامه
۱۳۰	تعدد شاکی یا منهم

- ۱۳۳ وجود لوث به شکل مردد.....
- ۱۳۴ اقامه قسامه از سوی ولی امر در صورت فقدان ولی دم.....
- ۱۳۵ فصل پنجم: شرایط اجرای قصاص.....
- ۱۳۵ مواد عمومی.....
- ۱۳۶ ۱- تقاضای مجنی علیه یا اولیای دم.....
- ۱۳۹ ۱- صغیر یا مجنون بودن ولی دم واحد یا همه یا بعضی از اولیای دم متعدد.....
- ۱۴۰ ۲- غیبت و عدم دسترسی موقت به همه یا بعضی از اولیای دم.....
- ۱۴۱ اذن ولی امر.....
- ۱۴۳ اذن مجنی علیه یا اولیای دم.....
- ۱۴۶ برداشت تفاضل دیه.....
- ۱۴۷ ۱- تعدد اولیای دم و تفاوت تقاضای آنها.....
- ۱۴۸ ۲- تفاوت در جنسیت قاتل و مقتول.....
- ۱۵۰ ۳- شرکت در ارتکاب جنایت.....
- ۱۵۱ اجرای قصاص نفس.....
- ۱۵۱ ۱- ممنوعیت استفاده از شیوه های نا متعارف.....
- ۱۵۲ ۲- ضرورت کمترین آزار.....
- ۱۵۳ ۳- ممنوعیت مثله کردن.....
- ۱۵۵ ۴- ممنوعیت قصاص زن حامله.....
- ۱۵۷ ۵- اجرای قصاص نفس باید منتهی به سلب حیات شود.....
- ۱۵۹ اجرای قصاص عضو.....
- ۱۶۰ ۱- لزوم رعایت شرایط اجرای قصاص.....
- ۱۶۳ ۲- سرایت قصاص عضو.....
- ۱۶۴ ۳- محدوده زمانی شرط تساوی.....

۱۶۵	۴- پیوند عضو مقطوع
۱۶۷	موانع اجرای قصاص
۱۶۷	۱- بار دار بودن زن محکوم به قصاص
۱۷۱	موارد سقوط یا عدم اجرای قصاص
۱۷۲	۱- از بین رفتن محل قصاص
۱۷۴	۲- بخشیده شدن جانی
۱۷۸	۳- به ارث برده شدن قصاص از سوی قاتل
۱۸۰	۴- وقوع شبهه
۱۸۱	۵- صدمه به دیگری
۱۸۳	فصل ششم: نکات کلیدی
۱۹۱	کتاب سوم- قصاص
۱۹۱	بخش اول - مواد عمومی
۱۹۱	فصل اول: اقسام و تعاریف جنایات
۱۹۵	فصل دوم: تداخل جنایات
۱۹۷	فصل سوم: شرایط عمومی قصاص
۲۰۱	فصل چهارم: راههای اثبات جنایت
۲۰۹	فصل پنجم: صاحب حق قصاص
۲۱۳	فصل ششم: شرکت در جنایت
۲۱۵	فصل هفتم: اکراه در جنایت
۲۱۷	بخش دوم: قصاص نفس
۲۱۹	بخش سوم: قصاص عضو
۲۱۹	فصل اول: موجب قصاص عضو
۲۲۱	فصل دوم: شرایط قصاص عضو

۲۲۶ بخش چهارم: اجرای قصاص

۲۲۶ فصل اول: مواد عمومی

۲۳۱ فصل دوم: اجرای قصاص نفس

۲۳۲ فصل سوم: اجرای قصاص عضو

www.ketab.ir